

Fimmtudaginn 1. febrúar 1996.

Nr. 333/1994.

Rás hf.

(Vilhjálmur H. Vilhjálmsson hrl.)

gegn

Vátryggingafélagi Íslands hf.

(Jón Finnsson hrl.)

Vátrygging. Sjóvátrygging.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómarnir Garðar Gíslason og Gunnlaugur Claessen og Sigurður Líndal prófessor.

Áfrýjandi skaut málinu til Hæstaréttar með stefnu 28. júlí 1994. Hann krefst þess aðallega, að stefndi verði dæmdur til að greiða 1.940.000 krónur með tilgreindum ársvöxtum frá 19. júní 1992 til 9. september 1993, en með dráttarvöxtum samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá þeim degi til greiðsludags. Til vara krefst hann þess, að stefndi verði dæmdur til að greiða 1.325.674 krónur með sömu vöxtum og getur í aðalkröfu. Þá krefst hann málskostnaðar úr hendi stefnda í héraði og fyrir Hæstarétti.

Stefndi krefst staðfestingar hins áfrýjaða dóms og málskostnaðar fyrir Hæstarétti.

I.

Starfsmaður áfrýjanda, Valgeir Ásgeirsson, og Guðmundur Hafsteinn Ögmundsson, fulltrúi umboðsmanns stefnda í Keflavík, hafa gefið skýrslur fyrir dómi. Þeim ber saman um, að Valgeir hafi haft símsamband við Guðmund Hafstein á skrifstofu stefnda í Keflavík síðdegis 19. júní 1992 og óskað eftir kaupum á flutningstryggingu fyrir vörubifreiðina GI-482, sem var Volvo, árgerð 1976, með áfestum tækjabúnaði til sandblásturs. Taldi Valgeir samtalið hafa verið „um kaffileytið“. Bifreiðin var þá komin til Reykjavíkur og skyldi send með ms. Arnarfelli til Ísafjarðar, en skipið lagði úr Reykjavíkurhöfn síðar sama dag.

Í hinum áfrýjaða dómi er lýst tjóni, sem varð á bifreiðinni og tækjabúnaði hennar um borð í skipinu á leið þess til ákvörðunarstaðar og málavextir raktir að öðru leyti. Engin skoðun fór fram af

hálfu stefnda á hinum tryggðu verðmætum fyrir tjónsatburð. Í svokallaðri staðfestingu stefnda á farmtryggingu, dags. 9. september 1993, er tilgreind fjárhæðin 6.000.000 krónur við hina tryggðu bifreið og áföst tæki, en ekki er leitt í ljós, hvort tryggingarskírteini hafi verið gefið út við samningsgerð. Af hálfu stefnda er greiðsluskylda samkvæmt váttryggingarsamningi ekki vefengd, en deilt er um fjárhæð tryggingarbóta.

II.

Áfrýjandi reisir kröfur sínar á því, að váttryggingarsamningur málsaðila falli undir reglu 2. mgr. 39. gr. laga nr. 20/1954 um váttryggingarsamninga. Samningurinn feli í sér sameiginlegt mat málsaðila á verðmæti hins tryggða. Hann sé bindandi og þá jafnframt um það atriði, að verðmæti bíls og viðfesta tækja hafi samtals numið 6.000.000 krónum. Sönnunarbyrði fyrir hinu gagnstæða hvíli á stefnda. Telur áfrýjandi heildarfjárhæðina eiga að skiptast þannig, að hluti bifreiðarinnar sé 4.000.000 krónur, en tækjanna 2.000.000 krónur. Í máli þessu er einungis til úrlausnar ágreiningur um verðmæti bifreiðarinnar.

Pegar litið er til atvika að samningi málsaðila, sem lýst er í héraðsdómi, verður ekki talið í ljós leitt, að þeir hafi samið um ákveðið verð hinna váttryggðu muna. Ekki fór fram skoðun á þeim við samningsgerð. Váttryggingarfjárhæð var tilgreind í samningi aðila. Það felur þó ekki í sér skuldbindingu um, að hún teldist jafnframt fela í sér það verðmæti hinna tryggðu muna, sem áfrýjandi fengi greitt, ef til bótaskylds atburðar kæmi. Verður því ekki fallist á, að í samningi aðila felist „verðsett“ váttrygging, er falli undir reglu 2. mgr. 39. gr. laga nr. 20/1954. Ræðst réttarstaða málsaðila þá af meginreglu 1. mgr. sömu greinar laganna.

Í málinu liggur fyrir mat dómkvaddra matsmanna um tjón áfrýjanda. Er niðurstaða þess rakin í héraðsdómi. Á matinu eru ekki formgallar, og því hefur ekki verið hnekkkt með yfirmati. Verður lagt til grundvallar dómi, að áfrýjandi hafi fengið allt bótaskyldt tjón sitt greitt úr hendi stefnda. Samkvæmt því verður niðurstaða hins áfrýjaða dóms staðfest.

Dæma ber áfrýjanda til að greiða stefnda málskostnað fyrir Hæstarétti, eins og í dómsorði greinir.

D ó m s o r ð:

Hinn áfrýjaði dómur skal vera óraskaður.

Áfrýjandi, Rás hf., greiði stefnda, Vátryggingafélagi Íslands hf., 80.000 krónur í málskostnað fyrir Hæstarétti.

Dómur Héraðsdóms Reykjavíkur 29. apríl 1994.

Mál þetta, sem dómtekið var 12. apríl sl. að loknum munnlegum málflutningi, er höfðað af Rás hf., Fitjabraut 4, Njarðvík, gegn Vátryggingafélagi Íslands, Ármúla 3, Reykjavík, með stefnu, birtri 31. ágúst 1993.

Aðalkrafa stefnanda er sú, að hið stefnda félag verði dæmt til að greiða stefnanda vátryggingarbætur, að fjárhæð 1.940.000 kr. með [nánar tilgreindum vöxtum]. Þá er krafist málskostnaðar að mati dómsins.

Kröfur stefnda eru þær, að félagið verði sýknað af kröfum stefnanda í málinu og honum tildæmdur málskostnaður úr hendi stefnanda að mati dómsins.

Yfirlit um málsatvik og ágreiningsefni.

Stefnandi keypti farmtryggingu hjá stefnda 19. júní 1992 vegna vörubifreiðar ásamt tækjabúnaði fyrir 6.000.000 kr. og fyrir loftpressu fyrir 5.000.000, en tæki þessi voru flutt með skipi frá Reykjavík til Ísafjarðar. Bifreiðin ásamt heildarútbúnaði hennar varð fyrir skemmdum á leiðinni. Starfsmaður tjónskoðunarstöðvar stefnda gerði tillögur um uppgjör vegna tjónsins, sem dagsettar eru 10. júlí 1992. Er skemmdum á bifreiðinni þar lýst svo: „Aðalgrind gjöreyðilagðist og „húddið“. Sandtankur skemmdist vinstra megin og einnig pallur fyrir framan tank. Stigi upp á tank eyðilagðist og jafnframt fjaðraboltar í framfjöður. Tjónið á bifreiðinni er langt umfram verðmæti hennar, en sandtankur og annað er viðgerðarhæft.“ Tryggingarfélagið greiddi kostnað við að gera við sandtankinn, sandblásturstækið og annað, sem honum fylgdi. Kostnaður við það svo og við að færa búnaðinn yfir á aðra bifreið var 557.463 kr. Þá var gert ráð fyrir í tillögum starfsmanns tjónskoðunarstöðvarinnar, að bætur fyrir bifreiðina væru hæfilega metnar 1.500.000 kr. Greiddi hið stefnda tryggingarfélag bætur í samræmi við þetta, þannig, að tjónsfjárhæð var talin 2.060.000 kr. að frá dreginni sjálfsábyrgð, 200.000 kr., og voru stefnanda því greiddar 1.860.000 kr. 14. júlí 1992. Telur félagið, að stefnandi hafi með því fengið tjón sitt að fullu bætt, en á það hefur stefnandi ekki fallist. Einnig hefur komið fram í málinu, að tryggingarfélagið gerði ekki tilkall til bifreiðarinnar, þótt félagið hafi að eigin mati greitt stefnanda fullt verð hennar, en aðrir hlutar bifreiðarinnar en grind og „húdd“ voru heilir, svo sem vél, gírkassi og annar vélbúnaður.

Af hálfu stefnanda er talið, að tryggingarfélaginu sé skylt að greiða bætur í samræmi við váttryggingarfjárhæðina, sem var 6.000.000 kr. Ef ekki verði á það fallist, er af hálfu stefnanda krafist, að við ákvörðun bóta fyrir bifreiðina verði litið til þess, að mikil vinna og fjármunir höfðu verið lagðir í endurnýjun bifreiðarinnar.

Stefndi hefur fengið tvo dómkvadda matsmenn til að meta verðgildi bifreiðarinnar. Samkvæmt mati þeirra, sem þeir hafa báðir staðfest fyrir dóm-inum, er staðgreiðsluverð bifreiðarinnar fyrir tjón 900.000 kr. án virðis-aukaskatts, og er verðlagning miðuð við gott ástand bifreiðarinnar á almennum markaði. Í matsgerðinni kemur fram, að á matsfundi var ágreiningur milli málsaðila um það, „hvort meta eigi staðgreiðsluverð bifreiðarinnar eingöngu, þ. e. markaðsverð, eða hvort taka ætti tillit til skaða tjónþola, en auðséð er, að viðkomandi hefur lagt í mikla vinnu og kostnað til að gera tækið sem best úr garði til eigin nota“. Vegna þessa fengu matsmenn álit Einars Einarssonar vélsmiðs á þeirri vinnu, sem hafði verið lögð í bifreiðina, og hefur það verið lagt fram í málinu. Samkvæmt því er mat hans á þá leið, að kostnaðarverð væri að jafnaði fyrir sandblástur, zinkhúðun, vinnu undir sprautun og annað 300.000 kr. Hins vegar væri greinilegt, að um miklu viðameiri „gegnumtekt“ væri að ræða á umræddri bifreið, en svo virtist sem hver einasti hlutur hafi verið tekinn í sundur og verið sandblásinn, zinkhúðaður og málaður. Erfitt væri að gera sér grein fyrir, hve margar vinnustundir lægju að baki þeirri vinnu, en gróflega áætlað mætti gera ráð fyrir 250 til 300 vinnustundum í verkið, og væri það trúlega van-áætlað.

Sönnunargildi matsgerðarinnar er vefengt af hálfu stefnanda, sem telur, að matsmenn hafi eingöngu miðað við meðalverð sams konar bifreiðar án tillits til endurbóta, er stefnandi hafði látið gera á henni.

Málsástæður aðila og réttarheimildir, sem þeir miða við.

Stefnandi vísar til þess, að gerður hafi verið váttryggingarsamningur við hið stefnda tryggingarfélag, þar sem verð hins váttryggða tækis hafi verið ákveðið 6.000.000 kr. Því hafi verið um að ræða svokallaða „verðsetta“ váttryggingu, eins og gert sé ráð fyrir í 2. mgr. 39. gr. laga nr. 20/1954. Félagið hafi aðeins greitt samtals 2.060.000 kr., en eftir standi óbætt tjón, að fjárhæð 3.940.000 kr., að frá dregnu verðmæti sandblástursbúnaðarins, sem stefnandi miðar við, að hafi verið tryggður fyrir 2.000.000 kr. Váttryggingarfélagið hafi metið það svo, að um altjón hafi verið að ræða, en það hafi ekki fallist á að greiða viðgerðarkostnað við að koma bifreiðinni í samt lag.

Þá er af hálfu stefnanda skírskotað til þess, að verðsetning í þessu tilviki

hafi miðast við sameiginlegt mat umboðsmanns hins stefnda tryggingarfélags og fyrirsvarsmanns stefnanda. Því er af hálfu stefnda mótmælt, sem telur váttryggingarfjárhæð eingöngu samkvæmt upplýsingum frá stefnanda, en af hálfu stefnanda er því haldið fram, að váttryggingarfélagið verði að bera hallann af því að hafa ekki skoðað bifreiðina og metið verðgildi hennar. Iðgjald hafi verið greitt í samræmi við þá fjárhæð, sem bifreiðin var tryggð fyrir, þ. e. 6.000.000 kr. Samkvæmt 2. mgr. 39. gr. laga um váttryggingarsamninga nr. 20/1954 væri verð, sem ákveðið hefði verið, bindandi fyrir tryggingarfélagið, nema það sannaði, að bætur myndu þá nema meiru en upphæð tjónsins. Hið stefnda félag hafi ekki sýnt fram á, að tjón stefnanda hafi verið minna en fjárhæð aðalkröfu væri miðuð við.

Af hálfu stefnanda er matsgerð hinna dómkvöddu matsmanna mótmælt sem sönnunargagni um tjón stefnanda. Bæði sé matsgerðin ófullkomin og órökstudd. Niðurstöður hennar miðist eingöngu við þær forsendur, sem stefndi hafi gefið matsmönnum, og ekki sé fjallað um spurningar stefnanda, sem hann telur, að skipti máli um raunverulegt tjón stefnanda. Matsmenn hafi aðeins metið verðgildi bifreiðar af sömu tegund og árgerð, en ekki tekið tillit til þess, að bifreið stefnanda var mjög mikið endurnýjuð og því að litlu leyti sambærileg við bifreiðar af sömu árgerð.

Varakrafa stefnanda er studd þeim rökum, verði ekki fallist á, að um „verðsetta“ váttryggingu hafi verið að ræða í skilningi 1. mgr. 39. gr. laga nr. 20/1954, að tjón stefnanda væri ekki bætt, fyrr en tekið væri tillit til þeirrar miklu vinnu og fjármuna, sem lagðir hafi verið í endurnýjun bifreiðarinnar. Samkvæmt 37. gr. nefndra laga beri að miða verðmæti við þá fjárhæð, sem þurfi til að kaupa hlut þann, sem fórst eða skemmdist, að frá dreginni verðýrðun vegna aldurs, notkunar eða minnkaðs notagildis. Stefndandi telur, að í lagagreininni felist, að miða beri við verð á nýjum sambærilegum hlut að frá dreginni verðýrðun vegna aldurs og notkunar. Frádráttur frá verði nýs hlutar verði því minni, ef honum hafi verið haldið vel við, og almennt sé viðurkennt, að nýlegar viðgerðir geti í mörgum tilvikum minnkað frádráttinn verulega. Um bifreiðina, sem hér um ræðir, gildi það, að frádráttur væri mun minni en ella vegna hinnar gagngeru endurnýjunar á henni og þeirrar notkunar, er hún hefði verið ætluð til. Af hálfu stefnanda er talið, að ný bifreið samsvarandi bifreið stefnanda kosti nú á bilinu 5.500.000 til 6.000.000 kr. Miðað við mat dómkvaddra matsmanna og þann kostnað, sem stefndandi kveðst hafa haft af viðgerðum og endurnýjun bifreiðarinnar, 2.000.000 kr., væru 3.000.000 kr. sú fjárhæð, sem gerði stefnanda eins settan og hann hefði verið, áður en tjónið varð. Varakrafan væri reiknuð af þeirri fjárhæð þannig, að bætur, sem þegar hefðu verið greiddar, væru dregnar frá.

Sýknukrafa stefnda er reist á því, að hið stefnda váttryggingarfélag hafi þegar greitt stefnanda fullar bætur. Sú fjárhæð, sem greidd var, væri hærri en þær fjárhæðir, sem metnar voru síðar af matsmönnum, en tjónið hafi verið gert upp á grundvelli skoðunar og mats tjónskoðunarstöðvar tryggingarfélagsins. Með þessu væri tjón stefnanda að fullu bætt, en það væri grundvallarregla íslensks réttar um váttryggingarstarfsemi, að tjónþola bæru aldrei hærri bætur en raunverulegu tjóni hans næmi. Jafnvel þegar um „verðsett“ skírteini væri að ræða, væru slík ákvæði ekki bindandi fyrir tryggingarfélagið, ef það sannaði, að bætur myndu nema hærri fjárhæð en upphæð tjónsins. Því er mótmælt af hálfu stefnda, að hann hafi viðurkennt, að um „verðsetta“ tryggingu hafi verið að ræða. Einnig væri röng sú staðhæfing stefnanda, að verðsetning hefði byggst á sameiginlegu mati starfsmanna málsaðila, heldur hefðu allar upplýsingar um verðmæti bifreiðar og búnaðar svo og verðmæti loftpressu verið gefnar upp af fyrirsvarsmanni stefnanda. Hann hafi beðið um trygginguna í síma á sama tíma og verið var að setja bifreiðina um borð í skipið, sem hún var flutt með. Hér hafi því ekki gefist neitt ráðrúm til að láta fara fram verðmætamat, en orð váttryggingartakans verið tekin trúanleg, og hafi þau verið lögð til grundvallar um verðmæti hins trygðna.

Af hálfu stefnda er því haldið fram, að það fái ekki staðist, að verðmæti bifreiðarinnar hafi verið 4.000.000 kr., eins og haldið sé fram af hálfu stefnanda. Samkvæmt mati dómkvaddra matsmanna væri verðmæti bifreiðarinnar 900.000 kr., og kostnaður við „boddí“-viðgerð, sandblástur og málun hafi sérstaklega verið metinn á 300.000 kr. Matið á bifreiðinni hafi því verið samtals 1.200.000 kr., og hafi þá verið tekið tillit til vinnu og kostnaðar við að gera bifreiðina upp. Er þess krafist af hálfu stefnda, að mat, sem fram hafi farið, verði lagt til grundvallar tjóni stefnanda, þar sem stefnandi hafi ekki farið fram á yfirmat.

Niðurstöður.

Samkvæmt því, sem fram hefur komið í máli þessu, urðu skemmdir á bifreiðinni, sem hér um ræðir, þær, að undirvagn bifreiðarinnar gjöreyðilagðist svo og vélarhlíf, en aðrir hlutar bifreiðarinnar voru óskemmdir. Einnig urðu skemmdir á tanki og palli, sem tryggingarfélagið sá um, að voru lagfærðir, en fyrir liggur, að stefnandi keypti umrædda farmtryggingu hjá stefnda fyrir bifreiðina ásamt sandblástursbúnaði í einu lagi. Kemur því ekki til álita, að tjónið verði gert upp á þeim grundvelli, að um altjón hafi verið að ræða.

Aðilar málsins eru sammála um, að ekki hafi svarað kostnaði að gera við bifreiðina, en fram hefur komið, að undirvagn hennar skekkist mikið. Þá

liggur fyrir, að aðrir hlutar bifreiðarinnar, svo sem vél og gírkassi, voru heilir, en vélina hafði stefnandi látið gera upp. Við munnlegar skýrslutökur fyrir dómnum kom fram, að tryggingarfélagið gerði ekki tilkall til bifreiðarinnar, þótt það teldi sig greiða stefnanda fullt verð hennar. Ekki liggur fyrir, hvert verðmæti sandblástursbúnaðar bifreiðarinnar var, en tjón, sem varð á honum, hefur stefnandi fengið bætt með því, að fullnaðarviðgerð fór fram á búnaðinum og því, sem honum fylgdi. Einnig greiddi tryggingarfélagið fyrir flutning búnaðarins á aðra bifreið.

Hið stefnda tryggingarfélag hefur bætt tjónið á bifreiðinni með því að greiða stefnanda 1.500.000 kr. Þegar litið er til þess, sem hér að framan er rakið, svo og með vísan til mats hinna dómkvöddu matsmanna, sem meta staðgreiðsluverð bifreiðarinnar á almennum markaði, áður en tjónið varð, 900.000 kr., en fram kemur í matinu, að matsmenn miða við gott ástand hennar, svo og álits Einars Einarssonar, sem staðfest hefur verið fyrir dómnum, um vinnu við sandblástur og zinkhúðun bifreiðarinnar, sem hann áætla 300.000 kr., verður að líta svo á, að umrætt tjón stefnanda hafi þegar verið bætt að fullu. Verður því að sýkna hið stefnda hlutafélag af kröfum stefnanda í málinu.

Rétt þykir með vísan til 3. mgr. 130. gr. laga um meðferð einkamála nr. 91/1991 svo og með tilliti til réttarstöðu málsaðila samkvæmt 2. mgr. 39. gr. laga um váttryggingarsamninga nr. 20/1954, en málsaðilar höfðu samið um ákveðið verð hins váttryggða, að hvor aðili beri sinn kostnað af málinu.

Dóm þennan kvað upp Sigríður Ingvarsdóttir héraðsdómari ásamt með-dómsmönnum Haraldí Þórðarsyni bifreiðasmíðameistara og Jan Jansen bifvélavirkjameistara.

D ó m s o r ð:

Stefndi, Váttryggingafélag Íslands hf., skal sýkn vera af kröfum stefnanda, Rásar hf., í máli þessu.

Málskostnaður fellur niður.
